

2022-06-09
M2022/01241

Miljödepartementet

Naturvårdsverket
106 48 Stockholm

Skogsstyrelsen
551 83 Jönköping

Uppdrag att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog

Regeringens beslut

Regeringen ger Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen i uppdrag att i enlighet med den inriktning om stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvärden i skogen med frivillighet som grund som finns beskriven i proposition 2021/22:58 se över den nationella strategin för formellt skydd av skog och särskilt beakta hur äganderättsperspektivet ska stärkas, nya skyddsformer användas och hur frivillighet som grund ska tillämpas samtidigt som skogar med höga naturvärden skyddas.

Den nationella strategin ska även inkludera fjällnära skog. För de delar av den nationella strategin som rör fjällnära skog ska det särskilt utredas och kompletteras med positiva incitament för markägare att lämna in en intresseanmälan för formellt skydd i stället för att ansöka om avverkningstillstånd, till exempel genom hög prioritet vid fördelning av ersättningsmark eller möjlighet till ett visst småskaligt nyttjande av skogen för husbehov på den berörda marken, exempelvis möjlighet till jakt, fiske vedhuggning för husbehov eller att kunna bygga en mindre stuga, när det är förenligt med skyddets syften.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen ska genomföra uppdraget i dialog med markägarorganisationer, skogsnäring, miljöorganisationer och berörda myndigheter.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen ska senast den 31 mars 2025 lämna en utvärdering av det nya arbetssättet till Regeringskansliet (Miljödepartemen-

tet) för att visa i vilken mån det bidragit till att nå de skogs- och miljöpolitiska målen samt till en stärkt äganderätt.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen ska i sina respektive årsredovisningar redovisa hur arbetet i enlighet med uppdraget fortskrider.

Ärendet

Den svenska skogspolitiken bygger på två jämställda mål, miljömålet och produktionsmålet. Skogspolitikens grunder ligger fast (prop. 1992/93:226, bet. 1992/93:JoU15, rskr. 1992/93:252).

Regeringen prioriterar åtgärder för att Sverige ska ha en växande skogsnäring och ökad hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till biomassa från den svenska skogen. Sverige har också ett ansvar internationellt och för kommande generationer att bevara, restaurera och utveckla den biologiska mångfalden samt nationella och internationella åtaganden för att skydda biologisk mångfald i skogen. Hållbar skoglig tillväxt, ersättning av fossila råvaror, ökad cirkularitet samt kolinbindning i biomassa och marken ska främjas och läckage från mark och andra källor minskas. Regeringen anser att en stark ägande- och brukanderätt är grunden för att i ökad utsträckning kunna ta tillvara skogens potential för ekonomi, klimat och miljö.

En grundläggande del av skogspolitiken är skogsbrukets sektorsansvar och skogsägarnas frihet under ansvar. Regeringen har i propositionen Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och ökade incitament för naturvården i skogen med frivillighet som grund (prop. 2021/22:58) gjort bedömningen att en övergripande utgångspunkt för naturvården i skogen bör vara att regelverk, andra styrmedel och arbetsformer i högre grad än i dag tar tillvara och främjar markägarens vilja att bevara och utveckla naturvärden på markägarens fastighet. För att nå en förbättrad måluppfyllelse och få ett ökat deltagande från främst markägarna bör därför naturvårdsarbetet i skogen utvecklas. Det ska bland annat ske genom att frivilligt formellt skydd ska vara en grundläggande utgångspunkt och ett huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna.

Regeringen ger därför i uppdrag till berörda myndigheter att se över den nationella strategin för formellt skydd av skog

Närmare beskrivning av uppdraget

Skogsnäringen står i dag för cirka 10 procent av Sveriges totala varuexport och skapar jobb och tillväxt i hela landet. Regeringen prioriterar åtgärder för att Sverige ska ha en växande skogsnäring och ökad hållbar skoglig tillväxt med god och säkerställd tillgång till biomassa från den svenska skogen. Sverige har också ett ansvar att bevara, restaurera och utveckla den biologiska mångfalden i den svenska skogen samt nationella och internationella åtaganden för att skydda biologisk mångfald i skogen. Hållbar skoglig tillväxt för jobb och export, ersättning av fossila råvaror, ökad cirkularitet samt kolinbindning i biomassa och marken ska främjas och läckage av växthusgaser från mark och andra källor minskas. Regeringen anser att en stark ägande- och brukanderätt bidrar till att i ökad utsträckning kunna ta tillvara skogens potential för ekonomi, klimat och miljö.

Den svenska skogen innehåller naturvärden som är viktiga för skogslevande arter, sociala värden och kulturvärden. Många av värdena bevaras bäst genom att de lämnas orörda, medan andra värden gynnas genom aktiv skötsel. Regeringen har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras antingen genom formellt skydd eller frivilliga avsättningar. Det finns fortfarande ett stort behov av att bevara och skydda biologiskt värdefulla skogar för att nå de nationella miljömålen, som har sin grund i konventionen för biologisk mångfald. Frivilligt formellt skydd bör vara en grundläggande utgångspunkt och ett huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna. När det ska fattas beslut om att inrätta formellt skydd av skog bör avsteg från frivillighet vara mer restriktivt än i dag när så är befogat. Sverige har skyddsvärda skogsnaturtyper i hela landet.

I arbetet med formellt skydd av skog används den nationella strategin för formellt skydd av skog nedan fjällen. Strategin är framtagen av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen som ansvarar för dess innehåll. Strategin reviderades år 2016 för bland annat prioriteringar av vilka områden som ska få ett skydd. Ett grundkrav enligt strategin är att ett skogsområde som ska prioriteras för formellt skydd ska utgå ifrån en skogsbiologisk värdekärna, alltså ett område med höga befintliga naturvärden. Myndigheterna arbetar redan i dag med ett huvudsakligt arbetssätt som innebär överenskommelse om ersättning innan beslut. När markägaren är överens med staten eller kommunen om formellt skydd ska beslut fattas skyndsamt och ersättning betalas ut i anslutning till skyddsbeslutet i den utsträckning markägaren har rätt till ersättning. Markägare har också möjlighet att själva anmäla intresse för att

formellt skydda skogar med höga naturvärden, men det sker i dag inte i tillräckligt stor omfattning. I enlighet med proposition 2021/22:58 ska myndigheterna i arbetet med översynen särskilt beakta hur äganderättsperspektivet ska stärkas, hur nya skyddsformer såsom mer ändamålsenliga biotopskydd ska användas och hur frivillighet som grund ska tillämpas samtidigt som skogar med höga skyddsvärden skyddas.

En övergripande utgångspunkt för naturvärden i skogen bör vara att regelverk, andra styrmedel och arbetsformer i högre grad än i dag tar tillvara och främjar markägarens vilja att bevara och utveckla naturvärden på sin fastighet. För att nå en förbättrad måluppfyllelse och få ett ökat deltagande från främst markägarna, bör därför naturvårdsarbetet i skogen utvecklas. Det ska bland annat ske genom att frivilligt formellt skydd ska vara en grundläggande utgångspunkt och ett huvudsakligt arbetssätt för myndigheterna. Regeringen anser att avsteg från frivillighet – när beslut om att inrätta formellt skydd av skog ska fattas – bör göras mer restriktivt än i dag, när så är befogat, exempelvis om det specifika området bör bevaras till följd av internationella åtaganden eller för andra särskilt angelägna allmänna intressen. Grunderna för bedömningar om avsteg från frivilligheten vid beslut om skydd av mark finns i miljöbalken. Vid sådana beslut uppställer bl.a. regeringsformen krav på proportionalitet mellan den enskildes rättigheter och det angelägna allmänna intresset som ska skyddas. Regeringen bedömer att det som framgår i detta avsnitt inte föranleder några ändringar i miljöbalken. Annat arbetssätt än det som är baserat på frivillighet ska vara väl motiverat. En förtroendefull samverkan mellan olika aktörer är avgörande för ett framgångsrikt arbete med bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald för en hållbar utveckling.

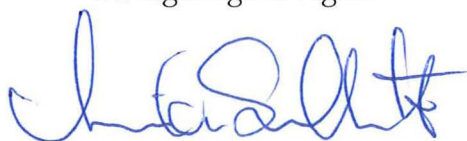
Regeringen anser också att det bör bli enklare för markägare att välja mellan olika skyddsformer, vilket förutsätter ett nära samarbete mellan berörda myndigheter och en hög grad av transparens gentemot markägare. Flera av miljökvalitetsmålen och internationella åtaganden om biologisk mångfald innebär att naturområden kan behöva skyddas långsiktigt. Regeringen bedömer att skyddsformerna nationalpark, naturreservat och biotopskyddsområde är fortsatt mycket viktiga i det formella skyddet av de värdefullaste naturområdena. Arbetsformer där markägarna i första hand föreslår områden för formellt skydd bör utvecklas och myndigheterna ska sträva efter att vara lyhörda gentemot markägaren om vilken skyddsform som ska väljas. Det bör också bli enklare för markägare att välja mellan olika skydds-

former, vilket förutsätter ett tätt samarbete mellan myndigheterna och en hög grad av transparens gentemot markägare. Myndigheterna bör därför kunna föreslå olika typer av områdesskydd för skogsägare och i dialog med skogsägaren komma fram till vilken typ av områdesskydd som är lämpligt. Även myndigheterna ska ha möjlighet att ta initiativ till skydd i syfte att få ett rättssäkert och effektivt genomförande av nationella och internationella åtaganden om biologisk mångfald. Det ska ske med frivillighet som grund och i god dialog med skogsägarna. Myndigheterna ska fortsatt ha möjlighet att uppfylla behovet av att de skyddade områdena är ekologiskt representativa och väl förbundna och de bör kunna bedöma och kvalitetssäkra de områden som markägaren har föreslagit.

Regeringen anser enligt proposition 2021/22:58 att processen med att bilda områdesskydd bör bli snabbare och effektivare med stark rättssäkerhet. Beslut om skydd och ersättning bör fattas samtidigt. I arbetet med att förbereda naturreservat är förhandlade lösningar med oberoende värdering ett gynnsamt arbetssätt som fortsatt ska kunna användas. Regeringen bedömer därför att den nationella strategin för formellt skydd av skog behöver revideras. Myndigheterna ska i arbetet beakta slutsatserna i rapporteringen av regeringsuppdrag att jämföra, redovisa och föreslå förändringar i den internationella rapporteringen av skyddad natur.

Den bör kunna ge ett praktiskt stöd för att prioritera och ge goda möjligheter att samverka om områdesskyddet för ökad legitimitet hos markägare samtidigt som skogar med höga naturvärden skyddas på ett kostnadseffektivt sätt. Utgångspunkten för det formella skyddet av skog bör därför som tidigare vara den nationella strategin med utgångspunkt i regeringens bedömning i proposition 2021/22:58 och särskilt lyfta in hur äganderättsperspektivet ska stärkas, de nya skyddsformerna användas och hur frivillighet som grund ska tillämpas samtidigt som skogar med höga skyddsvärden skyddas.

På regeringens vägnar

Annika Strandhäll

Josefin Olsson